

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Hyvönen, Ari-Elmeri

Title: Mikä on autoritaarisen ja totalitaarisen järjestelmän ero?

Year: 2021

Version: Published version

Copyright: © Hyvönen & Valtiotieteellinen yhdistys, 2021

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Hyvönen, A.-E. (2021, 21.1.2021). Mikä on autoritaarisen ja totalitaarisen järjestelmän ero?. Politiikasta. <https://politiikasta.fi/kysy-politiikasta-mika-on-autoritaarisen-ja-totalitaarisen-jarjestelman-ero/>

KYSY POLITIIKASTA: MIKÄ ON AUTORITAARISEN JA TOTALITAARISEN JÄRJESTELMÄN ERO?

21.1.2021

□ 21.1.2021 □ POLITIIKASTA LEHTI □ ARI-ELMERI HYVÖNEN,
ARTIKKELIT □ 0

Lukuaika: 2 min.

Kysy politiikasta on juttusarjamme, jossa tutkija vastaa esitettyihin kysymyksiin. Lähetä kysymyksesi osoitteeseen toimitus@politiikasta.fi.

Mikä on autoritaarisen ja totalitaarisen järjestelmän ero?

Poliittisten järjestelmien luokitteluun käytettävistä käsitteistä ei ole täyttä yksimielisyyttä. Totalitarismia ja autoritaarisuutta yhdistää vapauden puute. Ne erotetaan yleensä toisistaan sen perusteella, kuinka kattavasti hallinto kontrolloi alamaisiaan.

Autoritäärisuus voidaan nähdä yleisnimenä sellaisille järjestelmille, jossa kansalaisten vapautta on rajoitettu ja poliittisia vastavoimia hallitsijalle tai hallitsijoille ei enää ole. Ylimmän vallan käytölle ei toisin sanoen ole rajoitteita. Tällaisia yksin- ja harvainvallan muotoja tunnetaan antiikista nykypäivään. Nykyesimerkkinä voidaan mainita esimerkiksi Saudi-Arabia. Usein on mielekkäämpää puhua autoritaarisista piirteistä kuin puhtaasta autoritarismista.

Totalitarismi puolestaan on 1900-luvulla syntynyt ilmiö. Se samaistetaan erityisesti Natsi-Saksaan vuosina 1938–1945 ja **Josif Stalinin** Neuvostoliittoon vuosina 1929–1953. **Mao Zedongin** ajan Kiinan (1949–1976) totalitaarisuudesta on väitelty, mutta myös se voidaan perustellusti laskea tähän joukkoon. Nimensä mukaisesti tällainen järjestelmä pyrkii ”totaaliseen”, kaiken kattavaan ihmiselämän alistamiseen ja hallinointiin.

Autoritäärisuus voidaan nähdä yleisnimenä sellaisille järjestelmille, jossa kansalaisten vapautta on rajoitettu ja poliittisia vastavoimia hallitsijalle tai hallitsijoille ei enää ole.

Totalitaarisen ja autoritaarisen hallinnon ero huomataan erityisesti niiden jo varmistettua valta-asemansa. Autoritaariselle hallitsijalle riittää, että hänen poliittista valtaansa ei uhata, etenkin sisäisesti. Tämän jälkeen autoritaarinen hallinto yleensä vakiintuu jonkinlaiseen pysyvään muotoon oman maansa sisällä. Eriävät näkemykset tukahdutetaan, mutta niitä ei pyritä välttämättä omistajineen tuhoamaan. Joitain demokratiankin piirteitäkin saatetaan sallia. Esimerkiksi vaaleja voidaan nimellisesti järjestää, kunhan ne eivät uhkaa ylimmän valtiojohdon asemaa.

Totalitarismi sen sijaan vain kiihdyttää omaa liikettään valtaan päästyään. Se kiristää otettaan oman maansa sisällä ja pyrkii laajentumaan sen rajojen yli. Se pyrkii kontrolloimaan ihmiselämän jokaista osa-aluetta koulutuksesta yksityiselämään sekä laajentamaan tätä hallintomallia. Siksi sitä määrittää terrori ja tietty ideologia.

Autoritaariselle hallitsijalle riittää, että hänen poliittista valtaansa ei uhata, etenkin sisäisesti. Totalitarismi sen sijaan vain kiihdyttää omaa liikettään valtaan päästyään.

Totalitarismissa terrori ei ole pelkkä keino vastustajien kukistamiseen, vaan keskeinen osa järjestelmää. Sen ydin on, että kenestä tahansa voi tulla järjestelmän arvaamattomuuden uhri. Viattomuus on yhtä vaarallista kuin syyllisyyskin.

Keskitysleirit palvelivat terroria. Niiden tarkoitus ei kuitenkaan ollut vain tuhota ihmisiä, vaan alentaa heidät olioiksi, jotka eivät kykene oma-aloitteiseen toimintaan. Totalitaristinen järjestelmä pakottaa myös muut omaksumaan vastaavia epäinhimillisiä käsityksiä. Tämä tavoite koskee totalitaarista järjestelmää laajemminkin. Elämän jokaista osa-aluetta määrittää ideologia. Se on äärimmilleen viety maailmankatsomus, jossa niin menneisyys kuin tulevaisuuskin voidaan selittää yksinkertaisista lähtökohdista, kuten ”rotujen” välisen kamppailun nojalla. Mikäli todellisuus asettuu ideologian tielle, on todellisuuden väistyttävä. Erottelu faktan ja fiktion välillä katoaa.

Tiivistettynä, autoritaarinen järjestelmä siis tukahduttaa poliittisen vapauden varmistukseen hallitsijan aseman. Totalitarismi taas pyrkii tuottamaan alamaisia, joiden elämän joka osa-alue on alistettu totalitaariselle liikkeelle. Kaikki omaehtoinen yhteys muihin ihmisiin on katkottu, ja suhde todellisuuteen on korvattu ideologialla.

Ari-Elmeri Hyvönen on tutkijatohtori Jyväskylän yliopistossa. Hänen tutkimusintressejään ovat muun muassa politiikan ja kansainvälisten suhteiden teoria, totuuden rooli demokratiassa ja turvallisuuspolitiikka. Hyvönen on myös Poliitikasta-lehden toimituskunnan jäsen.

